

Dok su dalmatinski partizani žene i djecu bacali u jame smrti oni su očajni kizazivali "ubijte me do kraja"

Objava: 16.02.2015

Masovni partizanski zločini na području Dalmacije jezivi su i zastrašuju i. A ono što je najstrašnije jest to da za te zločine nitko još nije odgovarao.

O partizanskim zločinima javno se počelo progovariti s pojavom nezavisnih medija pa se u skladu s time ovim okrutnim razdobljem iz prošlosti hrvatskoga naroda bavio i **Vladimir Geiger** u Hrvatskom slovu. Progrovorio je među ostalim o partizanskoj i komunističkoj represiji i zločinima u Hrvatskoj u razdoblju od 1944. do 1946. godine. Dokumenti o represiji i zločinima u Dalmaciji krajem i nakon Drugog svjetskog rata nalaze se u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, ali i u državnih arhivima u Zagrebu, Zadru, Šibeniku, Splitu i Dubrovniku. Uvršteni su i dokumenti iz stranih arhiva. Osobito iz Vojnog arhiva Vojno-historijskog instituta u Beogradu, ali i dokumenti iz muzejskih zbirki te privatnog vlasništva. Narodnooslobodilačka vojska Hrvatske / Jugoslavije zauzela je Vis u rujnu 1943. Potkraj 1944., od početka rujna do početka prosinca, NOV Jugoslavije zauzima Dalmaciju: Brač 12. rujna 1944., Korčulu 14. rujna 1944., Hvar 23. rujna 1944., Benkovac 7. listopada 1944., Dubrovnik i Makarsku 19. listopada 1944., Sinj 25. listopada 1944., Split i Metković 26. listopada, Imotski 28. listopada 1944., Zadar 31. listopada 1944., Šibenik 3. studenoga 1944.. Drniš 4. i 5. studenoga 1944. i Knin 4. prosinca 1944. Najslikovitiji prikaz stanja u Dalmaciji potkraj 1944. i po etkom 1945. izvještaj je Drage Despota, lana Sudskoga odsjeka Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske od 17. siječnja 1945. Centralnom komitetu KP Hrvatske o radu vojnih sudova i obraćanju s "narodnim neprijateljima" u Dalmaciji: "Za vrijeme mog boravka u Dalmaciji zapazio sam stanovite nepravilnosti od kojih iznosim naj-glavnije. Povjerenik OZN-e za kninski sektor drug Ilija izjavio mi je, da su oni dobili direktivu, da prilikom oslobođenja uhapse što više ljudi, jedan dio od tih, koji ispunjavaju potrebne uslove, likvidiraju, a ostali dio puste na slobodu.

– U duhu te direktive od Dubrovnika – Knina pa do Zadra likvidiran je stanovit broj ljudi. Od likvidiranih jedan su dio domaći i ljudi, a jedan dio zarobljenici naši državljanini, koji su bili u zarobljenici logorima. Za jedan dio likvidiranih zatraženo je od naših vojnih sudova da se izrade presude u svrhu objavljivanja, što je i učinkeno. Kod sproveđenja navedene direktive sa strane drugova, koji su je sprovodili, učinkeno je krupnih pogrešaka. Prvo, sve je računeno vrlo nekonspirativno. Tako su npr. iz zatvora i zarobljenici u logoru u Splitu odvedeni zatvorenici i zarobljenici u kamionima u skupinama različitog broja s izjavom,

da idu u vojsku. Razumije se, da je to bilo vrlo providno i neuvjerljivo, jer nitko ne može vjerovati da se zatvorenici i zarobljenici ravno iz zatvora ili zarobljeni kog logora voziti u kamionima u jedinice, dok naši borci idu pješice, a s druge strane, kad su porodice likvidiranih po ele obilaziti naše jedinice traže i svoje lanove i razumje se nisu ih mogli prona i, brzo im je postalo jasno što se je s njima desilo. Vrativši se svojim ku ama, razumije se da o tome nisu šutile, nego na veliko pripovijedale. Drugo, kod sprovo enja te mjere upotrebljavani su ljudi nedovoljno ozbiljni, što dovoljno dokazuje priloženi prilog komandanta zarobljeni kog logora u Splitu druga Milate, u kojem je iznio uz službeni pe at logora i svoj potpis to an broj lica, koji su iz logora odvedeni i ja inu pojedinih grupa, uz usmeni **komentar, da su ta lica odvedena u podrum neke zgrade gdje su postreljana**. Tre e, sama justifikacija likvidiranih vršena je bez potrebne opreznosti na vrlo nezgodan na in, što kao primjer navodimo slu aj, gdje je jedna grupa iz Drniša strijeljana i ba ena u jame a da svi iz te grupe nisu bili ni do kraja ubijeni tako, da su iz jame vikali – majku vam vašu ubijte me do kraja! / To mi je pripovijedao komandant kninskog podru ja i predsjednik vojnog suda VIII korpusa/: ili **slu aj u Dubrovniku gdje se je justifikacija vršila ne strijeljanjem ve su se takva lica klala. To je u Dubrovniku radila jedinica narodne obrane**, a ja sam za to saznao od komandira ete narodne obrane. (...)"

U nakani da se riješi nepoželjnih suparnika u borbi za vlast KPJ / KPH se još tijekom, a posebice potkraj Drugoga svjetskog rata i u neposrednom pora u služila radom posebnih službi i jedinica NOV i PO Jugoslavije / Hrvatske, odnosno Jugoslavenske armije (Odjeljenje za zaštitu naroda OZN-a i Korpus narodne obrane Jugoslavije / KNOJ), i oni su pri organizaciji i izvo enju represije i zlo ina imali presudnu ulogu.

Zarobljeni ke logore i logore za prisilni rad na podru ju središnje Hrvatske NOV i PO Jugoslavije/Hrvatske osnivaju odmah nakon uspostavljanja svoje vlasti na pojedinom podru ju ve tijekom ljeta i jeseni 1944., što e i poslije, do kraja Drugoga svjetskog rata i u neposrednom pora u, biti u estalo i uobi ajeno.

Nakon završetka ratnih djelovanja i na podru ju Dalmacije osnovani su u svim ve im mjestima Zarobljeni ki logori. Vojni sud VIII. korpusne vojne oblasti NOV Jugoslavije u Splitu izvijestio je 9. sije nja 1945. Vojno-sudski odjel Glavnoga štaba Hrvatske da se od po etka prosinca 1944. pristupilo organizaciji samostalnih sudskeh-zatvora.

Danas sva podru na vije a imaju svoje samostalne zatvore. (...) Pitanju organizacije kažnjeni kih logora posvetili smo tako er potrebitu pažnju, jer do sada postoje a organizacija nije zadovoljavala. Budu a organizacija zamišljena je ovako: za itavo podru je postojat e tri logora i to: u Splitu, Zadru i Kninu. U Splitu e kaznu prisilnog rada izdržavati lakši osu enici, dok e u Zadru kaznu izdržavati teži osu enici na prisilan rad. (...) U Kninu e kaznu izdržavati žene osu enici, kao i maloljetnici. (...) Kako se iz prednjeg razabire pitanje logora u našem sektoru bit e potpunoma ure eno onako kako to odgovara svrsi i ciljevima kazne. Da bi ovaj posao mogao biti što bolje i što prije dovršen, imenovan je pri ovom sudu i poseban referent za kažnjeni ke logore. Represija i zlo ina nad poraženima i neprijateljima injeni su na temelju donesenih odluka, uredaba i zakona ili izravnog ili neizravnog naloga sudionika partizanskoga pokreta i lanova KP Jugoslavije. No istodobno su esta pojava i izvan-sudske represije i zlo ina. Odnos vlasti, od najviših do najnižih razina, prema samovoljnim represijama i zlo inima na temelju osobnih, politi kih ili nacionalnih razloga posljedica je i ratnog i revolucionarnog ozra ja u Hrvatskoj i Jugoslaviji.

Nekažnjavanje po initelja proizlazilo je i iz nemo i vlasti zbog masovnosti takvih djela i velikog broja onih koji su ih inili, ali esto i zbog nezainteresiranosti vlasti, jer po initelji su ipak "naši", a žrtve su ionako "njihovi". U sagledavanju partizanske i komunisti ke represije i zlo ina tijekom Drugoga svjetskog rata i u pora u nezaobilazni su popisi osoba koje su, po razli itim sumnjama i optužbama, likvidirali NOV i PO Jugoslavije/JA, ponajprije OZN-a. Prvi takvi popisi nastali su u Dalmaciji ve u vrijeme Drugoga svjetskog rata. Ponajprije je rije o popisima koji su nastali tijekom konfiskacije imovine "narodnih neprijatelja" i "ratnih zlo inaca". Posebno su slikovite "Crne knjige", popisi osoba koje treba pretežito likvidirati, a imovinu konfiscirati. Tako je primjerice Kotarski NOO Makarska, odnosno Kotarski KP Hrvatske Makarska, tijekom ljeta 1944. prikupio, tj. Dobio podatke za Donja Brela, Gornja Brela, Drašnice, Igrane, Tu epe, Veliko Brdo i Živogoš e „Popis reakcionara u kotaru Makarska”, za op inu Duge Njive ("Crna knjiga") i za op inu Gradac ("Crna knjiga o zlo inima okupatora i njihovih

pomaga a u opini Gradac"). Odjeljenju Uprave državne bezbjednosti za Dalmaciju – IV. odsjek u Splitu, u travnju i svibnju 1948. dostavljeni su popisi osoba koje su likvidirali NOV i PO Jugoslavije/JA tijekom Drugoga svjetskog rata te u neposrednom Pora u, naju estalije tijekom 1944. i 1945., po kratkom postupku bez presude i(li) nakon presuda. Sa uvani su i dostupni popisi likvidiranih koje su Odjeljenju UDB-e za Dalmaciju – IV. odsjek u Splitu dostavili opunomo stvo UDB-e za kotar Benkovac, Opunomo stvo UDB-e za kotar Makarska, Opunomo stvo UDB-e za kotar Sinj, Opunomo stvo UDB-e za grad Šibenik, Opunomo stvo UDB-e za kotar Dubrovnik, Opunomo stvo UDB-e za grad Zadar, Opunomo two UDB-e za kotar Imotski i Opunomo stvo UDB-e za kotar Bra. Sa uvani i dostupni popisi likvidiranih osoba tijekom Drugoga svjetskog rata i u neposrednom pora u koje je na inila OZN-a / UDB-a, iako nepotpuni i s greškama, više su negoli slikoviti i dostatni pokazatelji o razmjerima obra unana sa stvarnim i prepostavljenim neprijateljima. i na podruju Dalmacije. Uz Hrvatsku selja ku stranku i njezine pristaše, najzna ajnija oporbena snaga novom sustavu na udaru vlasti u Dalmaciji bila je Katoli ka crkva, komunistima svjetonazorski nepo udna i opasna jer je okupljala sve protukomuniste i op enito stanovništvo, o emu svjedo e brojni doga aji i dokumenti. Masovne i pojedina ne likvidacije provode pripadnici partizanskih postrojbi i ustanova, prije svega pripadnici OZN-e i KNOJ-a.

Naredbodavci i izvršitelji, svjesni nelegalnosti takvih postupaka, nastoje provesti likvidacije "konspirativno". Posebno je velik broj likvidiranih osoba u neposrednom pora u. Za ubijene esto su se pisale naknadno, a su enja i sudovi su se izmišljali Obra un s "narodnim neprijateljima" jednakom se žestinom provodio na podruju cijele Dalmacije, i u gradovima i u manjim sredinama. Posebice beskompromisno i nemilosrdno nova se jugoslavenska komunisti ka vlast obra unala preko OZN-e (poslije UDB-e) s tzv. Križarima. Kao i drugdje na podruju Hrvatske, i u Dalmaciji je pojava križarstva potkraj 1944. i po etkom 1945. izravna posljedica pobjede NOV i PO Jugoslavije/JA te uspostave nove "narodne" vlasti. U sustavu revolucionarnog sudstva i vojni i civilni sudovi dobili su posebnu ulogu, koja je u Jugoslaviji, i Hrvatskoj, došla do izražaja osobito u neposrednom pora u u mnogobrojnim politi kim i montiranim, sudskim procesima. U Jugoslaviji je politi ka kaznena represija bila najoštrija u prvim godinama nakon Drugoga svjetskog rata, kada je Komunisti ka partija preuzela vlast i istodobno potpuni nadzor nad pravosu em.

Mnogobrojne sudske procese i presude pojedincima i skupinama navodi i objavljuje od potkraj 1944., posebno one izre ene tijekom 1945., Slobodna Dalmacija, Glasnik Jedinstvenog narodno-oslobodila kog fronta Dalmacije. U Slobodnoj Dalmaciji je u pora u, do 1948., objavljeno više od 1.000 obavijesti o su enjima pojedincima i skupinama na podruju Dalmacije. Neprijatelje ili prepostavljene neprijatelje trebalo je ukloniti fizi ki, materijalno i politi ki. Nakana je novih komunisti kih vlasti o ito bila gospodarski uništiti sve društvene slojeve koje je smatrala glavnim neprijateljima novoga društvenog poretka. Vojni sud VIII. korpusne vojne oblasti NOV Jugoslavije u Splitu izvjestio je 9. siječnja 1945. Vojno-sudski odjel Glavnoga štaba Hrvatske da se "*opaža naro ito bezobzirno postupanje organa narodnih vlasti prigodom provo enja konfiskacija imovine lica osu enih sa strane ovoga suda na konfiskaciju imovine. U ve ini slu ajeva narodna vlast tako postupa da oduzima cijelu imovinu i tako dovodi na prosja ki štap porodicu osu enika. (...)*" Mnogobrojne su presude donesene o ito samo zato da bi se osu eniku mogla konfiscirati imovina. Nekoga tko je bio primjerice vlasnik tvornice, tiskare ili ljekarne trebalo je optužiti da je bio "*narodni neprijatelj i pomaga okupatora*", osuditi ga i oduzeti mu imovinu. Komunisti ki obra un sa stvarnim i prepostavljenim. protivnicima bez razlike, institucionalni ili izvaninstitucionalni, tijekom Drugoga svjetskog rata ili u pora u, bio je masovan i nemilosrdan.

Dokumenti postrojbi i ustanova NOV i PO Jugoslavije / Hrvatske, organa KP Jugoslavije / Hrvatske te DF / FNR Jugoslavije odnosno FD / NR Hrvatske o partizanskoj i komunisti koj represiji i zlo inima u Dalmaciji u razdoblju od 1944. do 1946. nedvojbeno svjedo e da su se masovna represija i zlo inu nad poraženim neprijateljima u Dalmaciji, kao uostalom i drugdje u Hrvatskoj i Jugoslaviji, provodili planski i sustavno, institucionalno, ali još više izvaninstitucionalno, po zapovijedima najviših partijskih, vojnih i državnih vlasti.

Izvor: [Portal Oko](#)